

Stöd till ofrivilligt ofruktsamma kan ge oss 6 000 barn per år

I debatten om Sveriges demografiska obalans finns en delvis outnyttjad resurs i form av de ofrivilligt ofruktsamma. Med samhällets stöd skulle de kunna tillföra Sverige ca 6 000 barn per år till en kostnad av 650 miljoner kronor. Men i stället annonserar politikerna kraftiga restriktioner och nedskärningar när det gäller behandling med konstgjord befruktning.

LARS HAMBERGER

professor i kvinnosjukdomar, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg
lars.hamberger@obgyn.gu.se

■ Under den senaste tiden har medierna med viss yrvakenhet och förfäran rapporterat om Sveriges skeva åldersstruktur och tidiga genomsnittliga ålder för pensionering. Man har räknat fram att varannan svensk i stället för att gå i pension vid 59 års ålder (dagens genomsnitt), skulle behöva delta aktivt i arbetslivet i ytterligare 20 år, dvs till 79 års ålder.

Med en medellivslängd för svenska män som till och med ligger något lägre (77,7 år) kommer givetvis problemet att få pensionspengarna att räcka till bättre att lösas med automatik. Vård- och omsorgsproblematiken för dem som lyckas överleva sin pensionsålder kommer dock ändå gradvis att öka på grund av den mycket skeva befolkningspyramiden och den fortsatt ökade medellivslängden, framför allt hos kvinnor (medellivslängd idag 81,6 år).

Föder för få barn

Enkelt uttryckt föder vi för få barn, och orsakerna till detta är dels ett relativt barnovänligt samhälle på grund av hårt heltidsarbetande föräldrar i denna åldersgrupp, dels är problemet livsstilsbetingat. Ett till två barn anses optimalt, och mycket få unga familjer i Sverige idag består av fler än fyra familjemedlemmar. Vårt så kallade reproduktionstal (antal barn per familj) låg förra året på 1,8 när vi uthålligt skulle behöva ligga på drygt 2 för att vi som befolkning inte skall minska.

En outnyttjad resurs

Men vi har en delvis outnyttjad resurs i form av de ofrivilligt ofruktsamma som, om de fick uppfylla sina önskningar om familjebildning och familjestorlek, skulle kunna tillföra Sverige cirka 6 000

barn per år (ungefär 6–7 procent av antalet födda barn).

Nedskärningar

Men vad gör politikerna? Jo, annonserar kraftiga restriktioner och nedskärningar vad gäller betalning för behandling med så kallad konstgjord befruktning. Redan idag har sjukvården rader av förbehåll för ersättning av behandling: Kvinnan får i vissa landsting ej vara äldre än 37 år vid behandlingstillfället (en politisk och inte en biologisk gränsdragning). I andra fall tillåts endast ett »gratis« försök, där efter får man betala hela eller stora delar av kostnaden själv.

Att önska sitt barn syskon på »samhällets bekostnad« är uteslutet och gör att många mot bättre medicinskt vetande försöker få tvillingar istället för att föda ett barn i taget, vilket ur medicinsk synvinkel är betydligt mer riskfritt.

110 000 kr per provrörsbarn

I ekonomiska termer är »produktionskostnaden« per provrörsbarn cirka 110 000 kronor, det vill säga man kan få tre friska barn för samma pris som Volvo debiterar för sin nya stadsjeep, även om man räknar in en liten extrakostnad för en del av dessa barn i samband med födelsen. Av de cirka 2 200 barn som föds idag med hjälp av provrörsbefruktning betalar den offentliga sjukvårdsbudgeten ungefär hälften, det vill säga 125 miljoner kronor årligen.

Påverka befolkningsstrukturen

I det ovan beskrivna scenariot med 6 000 barn där samhället betalar hela kostnaden blir prislappen cirka 650 miljoner kronor per år för att långsiktigt påverka vår befolkningsstruktur och på ett avgörande sätt hjälpa till att lösa omsorgsproblematiken, som blir alltmer uttalad inom de närmaste 15–20 åren.

Avslutningsvis kan konstateras, på basen av såväl nationella som internationella studier, att par som får hjälp att lösa sin barnlöshetsproblematik skiljer sig i

signifikant lägre grad och ägnar sina barn större intresse och omsorg än genomsnittsföräldrarna.

Adoption och invandring inte enklare

Adoption och immigration är andra möjligheter som politikerna har ansvar för och som också kan hjälpa till att lösa omvårdnadsproblemen för en åldrande befolkning. Bästa politiker! Tro bara inte att detta kan lösa problemen billigare och enklare. På ett liknande sätt som vid konstgjord befruktning, även om största delen av kostnaderna här kommer i omedelbar anslutning till graviditeten, krävs betydande och fortlöpande investeringar i den uppväxande generationen, inhemsk eller immigrerad, för att målet – en välanpassad och arbetsmotiverad ung människa – skall uppnås. Tyvärr tycks samma restriktiva och kortsiktiga politiska inställning präglade villkoren även för dessa grupper av barn och ungdomar. •

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

I ekonomiska termer är »produktionskostnaden« per provrörsbarn cirka 110 000 kronor, det vill säga man kan få tre friska barn för samma pris som Volvo debiterar för sin nya stadsjeep.